

Projektrapport, Svenska Ridsportförbundets förstudie

Regionala forum för hästsektorn - hållbar samverkan med utvecklingskraft

Projektet är finansierat av Jordbruksverket via Livskraftigt hästföretagande 2009.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Bakgrund.....	3
Syfte och målgrupp	4
Projektets mål.....	5
Genomförande, arbetsätt och tidplan.....	8
Spridning av projektets resultat	9
Slutsats och rekommendationer	10
Kontaktpersoner	11

Sammanfattning

Det övergripande syftet med förstudien är att belysa frågan om regional samverkan och samverkans betydelse för hästsektorns positiva utveckling och uthålliga tillväxt. Uppdraget har också inneburit att se på förutsättningar för och hur en hållbar samverkan med utvecklingskraft kan komma till stånd. Frågeställningarna - varför, vad, hur och vem – har legat till grund för arbetet. Studien har initierats i av Svenska Ridsportförbundet som projektägare tillsammans med LRF. Arbetet är finansierat inom ramen för Jordbruksverkets satsning 2009 på Livskraftigt hästföretagande.

Hästsektorn har genomgått betydande förändringar under fyrtio år. Ökat utrymme för konsumtion, nya fritidsvanor, samhällets stöd till idrotten, lantbrukets rationalisering och totalisatorspelet har skapat goda växtförutsättningar. Idag är Sverige ett av Europas hästtätaste länder sett till antalet innevånare. Ridsporten har 180 000 medlemmar och är efter fotbollen den föreningsidrott som lockar flest flickor. Den svenska ridskolans unika tillgänglighet erbjuder både unga och äldre möjlighet att komma i kontakt med hästar och ridning.

Tillväxten har både lett till växtvärk och affärsmöjligheter. De flesta hästarna finns där människorna finns. Det vill säga i tätortnära omgivningar. Ett förhållande som innebär att olika intressen måste balanseras. Fler aktiva med hästar leder också till behov av kunskap för att trygga en hästvelfärd.

För lantbruket har hästen gått från medarbetare till affärsverksamhet och kund. Idag beräknas hästarna generera närmare 3 miljarder till lantbrukssektorn. Hästrelaterad verksamhet bedrivs vid cirka 14 000 av LRFs medlemsföretag. Totalt det vill säga inklusive spelet på hästar beräknas hästnäringen omsätta 20 miljarder kronor per år och skapa 10 000 heltidstjänster.

En fortsatt positiv utveckling och tillväxt har förutsättningar att generera ytterligare sociala, ekonomiska och ekologiska värden. För att tillvarata de möjligheter som finns och hantera hoten, behöver hästsektorns position på den lokala och regionala samhällsarenan stärkas. Viktiga påverkansområden är exempelvis det kommunala planarbetet, framtida markanvändning, miljö och hållbarhet, folkhälsoarbete samt barn och ungas fritid.

Fler och nöjdare medlemmar är två av ridsportens mål. Ändrade demografiska förutsättningar och fritidsvanor samt ökade kostnader och de begränsningar det kan innebära av marknaden är utmaningar. Samtidigt skapar hästsektorns bredd och folklighet, det ideella arbetet och framväxten av nya inriktningar möjligheter. Exempel på insatsområde som identifierats är behov av en systematisk utveckling av ridskolans kvalitet, verksamhet och driftsförutsättningar för att attrahera fler häst- och ridsportaktiva.

Hästens betydelse som näring ökar och tecken finns på att hästbranschen håller på att professionaliseras. Enligt LRF växer det fram fler livskraftiga företag som utvecklar sina affärer. Fortfarande har dock verksamheter som erbjuder tjänster med häst enligt aktuella studier ofta en låg omsättning per sysselsatt. Exempel på insatsområden för att främja hästsektorns hållbara tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft är utveckling av affärsnätverk, framtagning av nya affärskoncept samt lösningar för infrastruktur- och markfrågor.

Att trygga en god hästkultur och hästvelfärd är av avgörande betydelse för en positiv

utveckling och tillväxt. Problemet är inte att kunskap och information saknas, utan att göra den efterfrågad, enkelt tillgänglig och tillämpad. Ridsportförbundet har en lång tradition som kunskapsförmedlare. De senaste åren har en hästkunskapssajt utvecklats som komplement till alla de övriga utbildningsinsatser klubbar, distrikt och förbund arbetar med. Exempel på insatsområde som förstudien identifierat är att ytterligare koordinera kunskapsförmedling och erfarenhetsutbyte på det lokala och regionala planet i samverkan med fler aktörer, samt att utveckla ridskolans roll som lokalt hästkunskapscentrum.

Hästsektorns verksamheter påverkar miljön både positivt och negativt. Hästen ingår som en naturlig del i kretsloppet och bidrar i stor utsträckning till att bevara odlingslandskapets värden. Enligt studier är transporter av olika slag det som ger störst negativ miljöpåverkan. Att bedriva verksamheter på ett för miljön och klimatet hållbart sätt blir allt viktigare. Exempel på insatsområden för en hållbar hästverksamhet är utvecklad lokal samverkan mellan lantbrukare och hästhållare, samt förbättrad kunskaps- och erfarenhetsöverföring.

Projektmedel inom landsbygdsprogrammet och satsningen på Livskraftigt Hästföretagande har finansierat olika regionala utvecklings- och samordningsinitiativ under 2000-talet. Ofta med inriktning på rollen som sammanhållande part för hästrelaterade frågor i regionen. Erfarenheter visar dock att övergången från projektfinansiering till en långsiktigt bärkraftigt samordningsstruktur är svår av flera skäl.

På det nationella planet finns en väl etablerad samverkan genom Hästnäringens Nationella Stiftelsens representationsråd och kommittéer. Också Jordbruksdepartementet och Jordbruksverket har samrådsgrupper för hästfrågor.

Idag växer medvetenheten från häst-, lantbrukets och det offentliga sida om betydelsen av att kunna hantera olika typer av utvecklings- och tillväxtfrågor i samverkan på det lokala och regionala planet. Ridsportförbundet är hästsektorns klart största medlemsorganisation, med en rikstäckande verksamhet inom 19 distrikt. Förbundet har en viktig roll för hela hästsektorns utveckling och tillväxt som främjande och utbildande organisation. I uppdraget ingår att företräda ridsporten gentemot myndigheter, politiker och samhälle.

LRF är landets största småföretagarorganisation. Det regionala arbetet sker i 19 regionförbund och lika många regionkontor. I uppdraget ingår bland annat att skapa opinion och att erbjuda stöd till medlemmarnas utveckling av företagen genom professionell medlemservice och företagsutveckling.

Det är ett långsiktigt arbete att skapa förutsättningar för utveckling och tillväxt. Därför krävs uthålliga och effektiva strukturer. Ridsportförbundet och LRF har goda förutsättningar att fungera som värdar och katalysatorer för en regional och lokal samverkan. I nästa steg behöver ytterligare kontakter på det lokala och regionala planet initieras som kan leda till konkreta samverkansprojekt med reella mervärden för inblandade aktörer.

Bakgrund

Idag är hästarna del av en sport- och fritidssektor som skapar stora värden. Enligt SLU visar en samhällsekonomisk analys att svensk hästnäring omsätter cirka 20 miljarder kronor per år inklusive spelet på hästar och skapar arbetstillfällen motsvarande 10 000 heltidstjänster.¹ Men hästarna skapar också sociala värden. Majoriteten som sysslar med häst har det som en livsstil. Och fortfarande vilar mycket av hästsportens breda tillgänglighet på ideellt folkrörelsearbete.

Hästhållare och hästföretagare är viktiga målgrupper är det gäller tillväxt på landsbygden. Både med eller utan koppling till det traditionella jordbruket. Småföretagande innebär möjligheter att kunna bo kvar och verka aktivt på landsbygden. Men hästintresset kan också utgöra en drivkraft att flytta från stad till landsbygd och bidra till landsbygdsboende samt upprätthållandet av servicestrukturer.

För lantbruket har hästen blivit en viktig kund. Affärer baserade på landets nära 300 000 hästar utgör en stor och växande verksamhet i lantbruksföretagen. De många hästarna i Sverige behöver stallplatser, foder och beteshagar. Åtskilliga lantbrukare är engagerade, framför allt med att odla och sälja grovfoder. För att föda en häst krävs i genomsnitt drygt ett hektar. Det innebär att alla Sveriges hästar bidrar till att hålla en markyta öppen som är nästan lika stor som Blekinge.

¹ Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse i Sverige, Johansson, Andersson, Hedberg, 2004

Hästsektorn är i stort organiserad utefter skilda verksamhetsinriktningar. På det nationella planet finns samverkan i olika konstellationer som fungerar väl på såväl departements-, som myndighets- och sektors nivå. Regionalt är strukturen mer splittrad och med en ojämn aktivitetsnivå samt en mer kortsiktig planering.

Hästsektorns tillväxt innebär praktiska och strukturella problem som måste hanteras. Idag är hästrelaterade verksamheter oftast integrerade i samhället på ett annat sätt än när hästen var en del av det traditionella lantbruket. Det innebär att det är många behov som riskerar att ställas mot varandra och som behöver balanseras. Viktiga regionala påverkansområden är det kommunala planarbetet, framtida markanvändning, natur- och kulturområden, trafiksystem, miljö – hållbarhet, folkhälsoarbete, barn och ungdomars fritid, kulturmiljövård, utbildning och regional utvecklingspolitik.

Det har under 2000-talet genomförts (och pågår) ett antal regionala samordningsinitiativ som givit viktiga erfarenheter. Erfarenheterna visar att övergången från projekt till en långsiktig bärkraftig samordningsorganisation är svår av flera skäl. Det handlar dels om finansiering, men också om de potentiella parternas egna uppdrag och mandat, samt den bedömda och upplevda nyttan av att formalisera samverkan, i förhållande till kostnaden i form av tid och pengar.

Regeringen inledde 2006 via Jordbruksverket en satsning på hästsektorn ”Livskraftigt hästföretagande, vilken fortsatt 2007,2008 och 2009. Att öka kunskapen om hästsektorn och att identifiera möjligheter till utveckling har varit prioriterat, liksom att bygga nätverk, utveckla kompetenser samt förbättra kommunikation och samverkan. Både mellan sektorn och samhället, men också för att undanröja att frågor hanteras i ”stuprör” inom näringen och myndighetsfären. 2009 gjordes en tydlig prioritering av projekt ägnade att skapa strukturer med förutsättningar att främja en regionalt hållbar tillväxt och utveckling av hästsektorn.

Syfte och målgrupp

Svenska Ridsportförbundet beslutade våren 2009 att göra en förstudie beträffande ”Regionala forum för hästsektorn” i samverkan med LRF. Studiens syfte är att;

- Belysa om och hur ökad regional samverkan, mellan olika former av hästrelaterad verksamhet, ”för att samla kraft och kunskap”, kan stärka en positiv utveckling och uthållig tillväxt för hästsektorn
- Undersöka möjligheterna för SvRF och för LRF att utgöra en stabil och rikstäckande regional plattform och samverkansstruktur
- Beskriva och analysera intresse och behov samt genomföra en förankringsprocess inom SvRF och LRF

Målgruppen är:

Tjänstemän och förtroendevalda inom Svenska Ridsportförbundet på central, distrikts- och klubbnivå, samt LRF hästansvariga tjänstemän och förtroendevalda centralt och regionalt, andra aktörer inom hästnäringen och offentlig sektor samt media.

Projektets mål

Det förväntade resultatet är att ha genomfört en förstudie, förankringsarbete och nätverksträffar över hela landet samt undersökt möjligheterna att använda SvRFs och LRFs regionkontor för uppbyggnad av regionala forum för hästsektorn, samt skapat en plattform för en vidareutveckling av en stabil långsiktig regional samverkansstruktur.

Det har under projektarbetet bedömts som väsentligt att sammanställa information på ett överskådligt sätt som kunskapsunderlag. Förstudien har dokumenterats i en rapport som underlag vid en fortsatt förankrings- och beslutsprocess inom respektive organisation.² Den belyser vikten av strategiska allianser – på regional och lokal nivå - för att hästsektorn ska erbjudas bästa förutsättningar till en positiv utveckling och hållbar tillväxt. Både vad gäller hästen som fritids- och sportverksamhet, samt som en livskraftig näring.

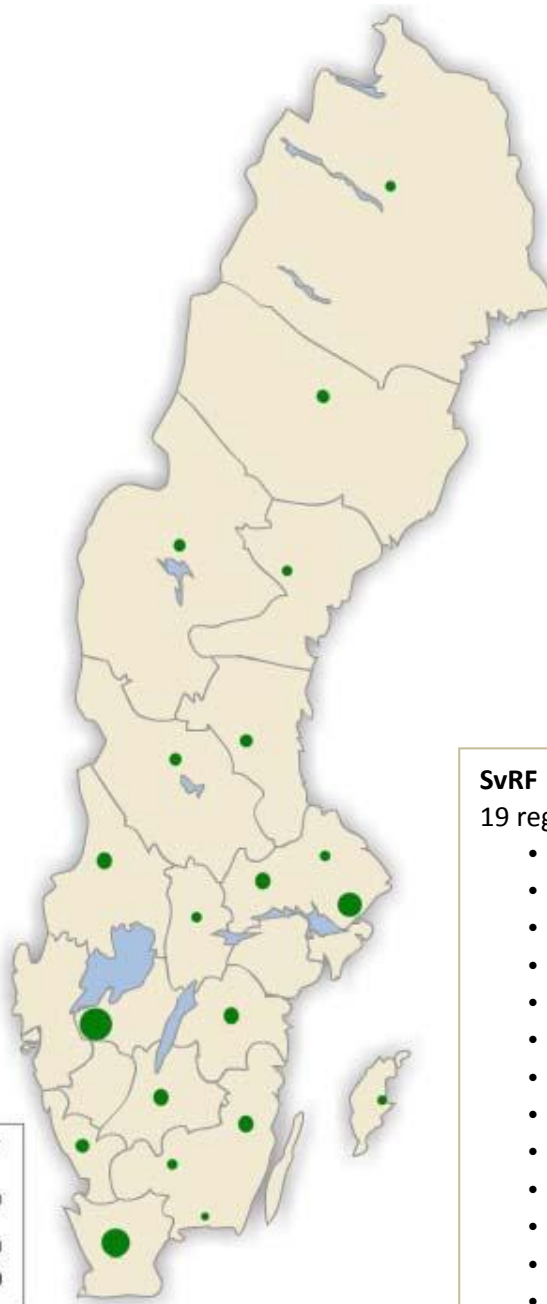
Förstudien visar att hästsektorn har många viktiga framtidsfrågor att hantera i förhållande till omvärlden och knappa resurser till förfogande för arbetet. Svenska Ridsportförbundet och LRF har enligt studiens mening goda förutsättningar att axla rollen som katalysatorer och värdar för samverkansprojekt på det regionala och lokala planet. Genom att öppna för och stimulera gränsöverskridande kontakter i gränsöverskridande frågor kan grunden läggas till en långsiktig hållbar samarbetsstruktur med utvecklingskraft.

² Svenska Ridsportförbundets förstudie: Regionala forum för hästsektorn, december 2009

LRF

19 regionförbund med regionkontor.

- Norrbotten
- Västerbotten
- Jämtland
- Västernorrland
- Gävleborg
- Dalarna
- Värmland
- Mälardalen
- Örebro
- Södermanland
- Väst
- Skaraborg
- Östergötland
- Sjuhärad
- Jönköping
- Gotland
- Sydost
- Halland
- Skåne

SvRF

19 regionala ridsportförbund

- Norrbotten (BD)
- Västerbotten (AC)
- Mittsvenska (YZ)
- Gävleborg (X)
- Dalarna (W),
- Värmland (S)
- Örebro (T)
- Västmanland (U)
- Uppland (C),
- Stockholm (AB),
- Södermanland (D)
- Göteborg-Bohus (O)
- Västergötland (PR)
- Östergötland (E)
- Gotland (I)
- Småland (FGH)
- Halland (N)
- Skåne (LM)
- Blekinge (K)

Hästsektorn, lantbruksnäringen och samhället har alla att vinna på en ökad effektivisering av tillväxt- och utvecklingsarbetet.

”Ridsporten och hästnäringen står inför sådana utmaningar men också möjligheter att vi inte har råd att låta bli att samverka. Vi måste effektivisera, fokusera på rätt uppgifter och kommunicera via rätt kanaler”⁴

För att erbjuda ridklubbar, lokalavdelningar, kommungrupper, ridsportdistrikt och regioner goda förutsättningar att arbeta proaktivt med intressefrågor i förhållande till omvärlden fordras ett centralt stöd. Både Ridsportförbundet och LRF har var för sig utvecklade strukturer i form av exempelvis omvärldsbevakning, information, statistik, koncept, metoder och kompetensutveckling till stöd för det lokala arbetet. Dock skiljer sig förutsättningarna i form av tillgängliga resurser åt.

Genomförande, arbetssätt och tidplan

Arbetet har utförts i fyra steg under perioden juni-november 2009 med Kicki Ronnerberg-Bäckman SvRF som projektansvarig och Christina Risshytt-Collman, Kultura AB som projektledare. Camilla Linder har varit kontaktperson för LRF.

1. Beskrivning och förankring av projektplan med utredningens syfte, avgränsningar, intressenter, aktiviteter och tidplan (juni – juli 2009)
2. Informationsinsamling och kartläggning av befintliga verksamheter, strukturer och projekt inom området (juli-augusti)
3. Intresse- och behovsanalys ur ett framtida utvecklings- och tillväxtperspektiv genom intervjuer med representanter för samtliga 19 ridsportdistrikt samt dokumentation och återkoppling, nätverksträffar med deltagare från 13 distrikt och representanter för LRF Mälardalen, Jönköping samt Västerbotten, underhandskontakter med ledamöter i projektets styr- och referensgrupp (september – november 2009), möte med projektledare för Hästen i Skåne, HästHalland, Häst i Sjuhärad, Hästcentrum Skara och Hästlyftet Gävleborg, deltagande vid möten arrangerade av Livskraftig hästnäring på Gotland, Häst i Skaraborg och Hästkluster Mälardalen.
4. Genom intervjuer och nätverksträffar har ett antal områden av betydelse för hästsektorns framtida utveckling och hållbara tillväxt identifierats. Övriga underlag är utrednings- och forskningsrapporter, mål- och programdokument med mera.
5. Rekommendationer, förankring inom Ridsportförbundet och LRF samt dokumentation i form av dels en förstudierapport, dels ett presentationsmaterial till underlag för organisationernas fortsatta arbete (november)

⁴ Kicki Girhagen ordförande Mittsvenska Ridsportförbundet.

Spridning av projektets resultat

I förstudiens uppdrag ingick att ”belysa om och hur ökad regional samverkan, mellan olika former av hästrelaterad verksamhet, för att samla kraft och kunskap, kan stärka en positiv utveckling och uthållig tillväxt för hästsektorn”. En stor del av projektet har ägnats åt att kartlägga och dokumentera detta, liksom möjligheterna för SvRF och för LRF att utgöra en stabil och rikstäckande regional plattform och samverkansstruktur.

Rapporten syftar till att fungera som underlag vid en fortsatt dialog-, förankrings- och beslutsprocess inom respektive organisation. Men också till att initiera konkreta insatser på det lokala och regionala planet. Hela förstudien ”Regionala forum för hästsektorn – hållbar organisation med utvecklingskraft”, finns att hämta som pdf på Ridsportförbundets och Jordbruksverkets hemsidor.

I den fortsatta processen behöver frågor kring hästsektorns tillväxt att kommuniceras ytterligare, liksom hur regionala nätverk kan bidra till att skapa gynnsamma förutsättningar. Rapporten innehåller förslag som syftar till att främja kontakter, sprida kunskap och att inspirera till nya samarbeten.

Prioriterade mål är att:

- Hästen och hästrelaterade verksamheter integreras som en självklar del av samhället och i samhällets planerings- och beslutsprocesser

- Attrahera fler häst- och ridsportaktiva med livslångt hästintresse
- Främja hästföretagens hållbara tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft
- Trygga en god hästkultur och hästvälfärd
- Verka för en hållbar hästverksamhet ur miljö- och klimatsynpunkt

För att stödja regionala och lokala hästnätverk behöver SvRF respektive LRF stimulera kontakter på det lokala och regionala planet som kan:

- Inspirera till fördjupade diskussioner och nya samarbeten
- Leda till ökad kunskapen om varandra – verksamheter, prioriteringar, roller
- Skapa reella mervärden för inblandade aktörer och insikt om behov
- Leda till konkreta samverkansprojekt
- Tillvarata erfarenheter, metoder och goda exempel

Slutsats och rekommendationer

Ridsportförbundet och LRF har goda förutsättningar att fortsätta att främja en positiv utveckling. Både från häst-, lantbruks- samt det offentliga sidan växer medvetenheten om betydelsen av regional och lokal samverkan. För att kunna eliminera problem och hinder, driva intressefrågor och skapa förutsättningar för verksamheten.

Genom att främja kontakter på det lokala och regionala planet kan frågor hanteras ur såväl konsument-, som producent- och samhällsperspektiv. Också Jordbruksdepartementet markerade betydelsen av regional samverkan genom 2009 års direktiv till Jordbruksverkets satsning på Livskraftigt hästföretagande.

Samverkan är inte något nytt. Det visar förstudiens tillbakablick och inventering av verksamheter i nuläget. Det finns en väl etablerad nationell samverkansstruktur med hästsektorns organisationer, LRF, SLU, Jordbruksdepartementet och Jordbruksverket. Också regionalt pågår projekt med flera aktörer involverade. Ofta med inriktningen att organisera samverkan i form av nav eller kluster.

Genom att stå som värdar för ett samarbete med flera aktörer kring övergripande och gemensamma intressefrågor på det regionala planet, kan SvRF och LRF bidra till ökad effektivitet och handlingskraft, minska risken för att frågor ”faller mellan stolarna”, eller att uppgifter som redan ”ligger på någon annans bord” tas över.

Det är enligt förstudiens mening viktigt med en fortsatt förankring och ökad tydlighet beträffande de värden en hållbar tillväxt kan generera. Både internt inom hästsektorn, för lantbruket och samhället i stort. Att prioritera och avsätta resurser till samverkan bör vara legitimt och i linje med uppdraget från medlemmarna. Det kräver ett klart mandat och svar på frågan – vilken nytta innebär det för oss? En vision som delas av berörda aktörer underlättar

också problemlösning och konflikthantering.

Hästsektorn har potential att producera ytterligare samhällsnytta. I form av en aktiv fritid för alla kategorier människor, god folkhälsa, folkbildning kring djur, natur och miljö, företag och arbetstillfällen, en levande landsbygd, ett öppet landskap och en hållbar miljö. En växande hästsektor genererar affärstillfällen för den gröna sektorn och för ett stort antal leverantörer av kringtjänster.

För att utvecklingen ska ta fart (med inriktning på exempelvis hästanknuten rehabiliterings- och omsorgsverksamhet) fordras forskning och samordnade insatser för att ta fram verksamhetskoncept och affärsmodeller.

Det är ett långsiktigt arbete att skapa förutsättningar för utveckling och tillväxt. Därför krävs uthålliga och effektiva strukturer. Det talar enligt förstudien för att bygga vidare på de rikstäckande strukturer som finns samt att stimulera nätverk, stärka relationer och förtroende mellan olika aktörer.

Det behövs katalysatorer för att skapa positiva växtbetingelser. Här har både SvRF och LRF en betydelsefull roll att axla. Både genom att kommunicera nyttan av samverkan ”uppifrån och ner”, samt att lyssna ”nerifrån och upp” för att fånga upp behov och frågor som behöver hanteras.

Kontaktpersoner

Kicki Ronneberg-Bäckman, Svenska Ridsportförbundet
e-post: kicki.ronnerberg-backman@ridsport.se
telefon 0220-45609

Camilla Linder, LRF
e-post: camilla.linder@lrf.se
telefon 0511-34 22 47

Christina Risshytt-Collman, Kultura
e-post: christina.collman@kultura.se
telefon 08-37 05 60